

Kotimaisten kielten tutkimuskeskus
Forskningscentralen för de inhemska språken
Research Institute for the Languages of Finland

Katsaus suomalaisen henkilönimistön maantieteelliseen vaihteluun

Antti Leino <aleino@kotus.fi>

21.5.2010

Johdanto

- Suomen murrevaihtelu suhteellisen hyvin tunnettu
  - Perustuu paljolti äänne- ja muotopiirteisiin
  - Sanaston vaihtelu paljolti samansuuntaista, vaikka erojakin on
- Henkilönnimet lähtöisin samasta kieliyhteisöstä
  - Löytyykö samanlaista maantieteellistä rakennetta?
  - Näkyvätkö yhteiskunnan muutokset?

Aineisto

- 1900-luvulla Suomessa syntyneet
  - Kaikki alkuperäiset etunimet
  - Alkuperäinen sukunimi
  - Syntymäkunta
- Lähteenä väestörekisteri
- Mukana ne nimet, joita kunakin vuosikymmenenä annettu ≥ 500 , n. 100–300 yleisintä suku- ja 200–500 etunimeä

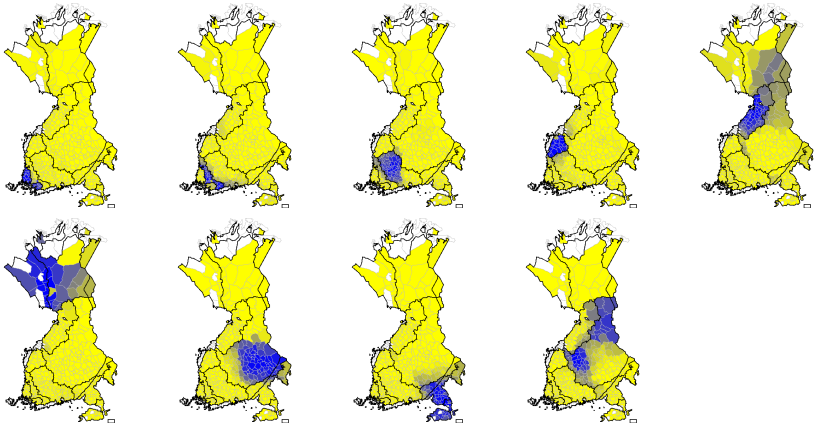
Menetelmät

- Non-negative matrix factorisation
  - Tilastollinen monimuuttujamenetelmä
  - Nimien vaihtelu tiivistetty kymmeneen faktoriin
- Tulokset karttamuodossa
  - Faktorin vahvuus kussakin kunnassa liukuväriyksenä
- Vertailukohtana vastaavat aiemmat karttasarjat, pohjana
  - Kettusen murrekartasto
  - n. 9 000 Suomen murteiden sanakirjan konseptikarttaa

Murrevaihtelu

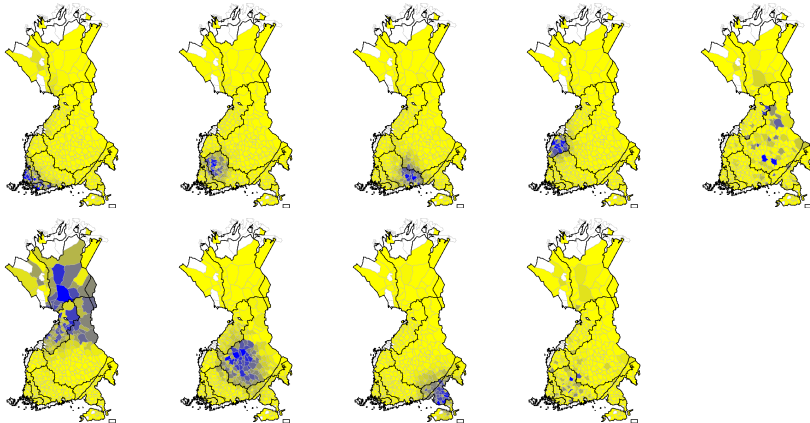
Suomen murteet III

Murrevaihtelu

Suomen murteiden sanakirja

Murrevaihtelu

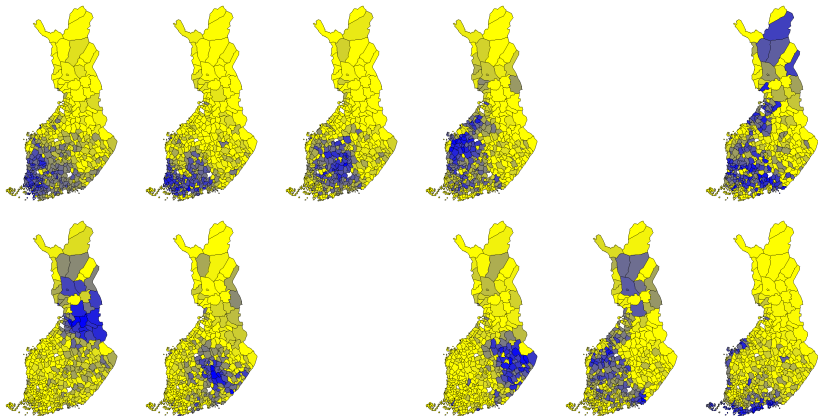
Yhteenveto

- Murrekartaston levikkikartoista melko tarkkaan perinteinen kuva
  - Menetelmä toimii, ainakin kun aineisto on jotakuinkin kattavaa
- Sana-aineistosta erilaisia karttoja
  - Sanaston vaihtelu erilaista kuin äänne- ja muotopiirteiden
  - Aineisto olennaisesti epätäydellisempää

Sukunimet

1900–09

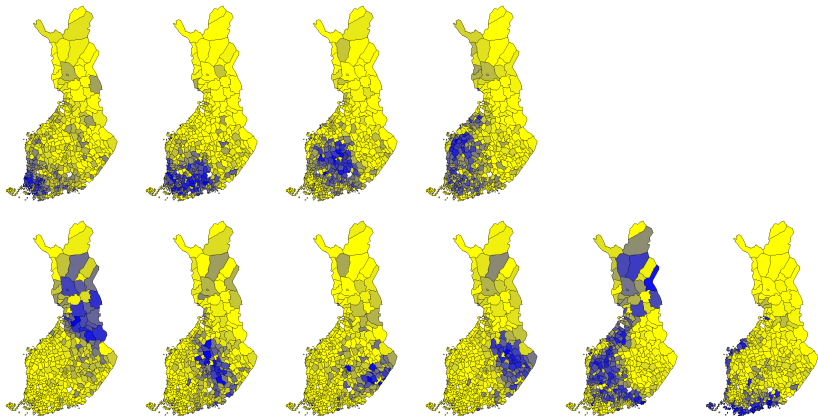

Sukunimet

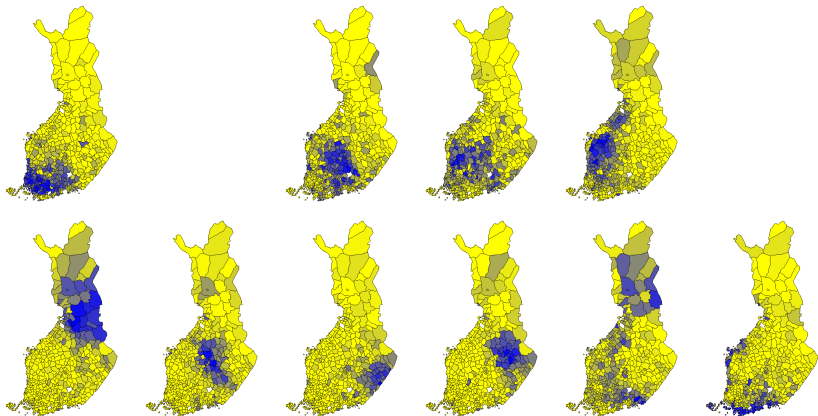
1910–19

Sukunimet

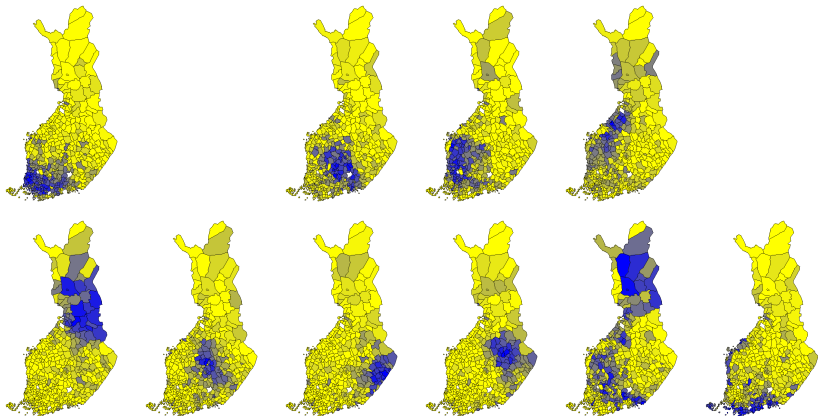
1920–29

Sukunimet

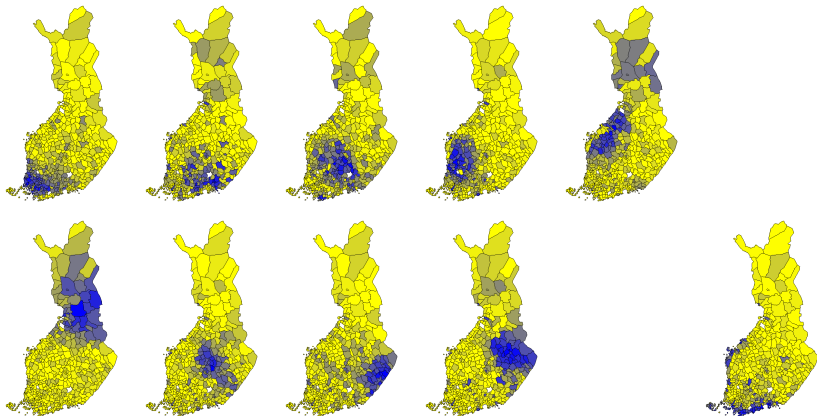
1930–39

Sukunimet

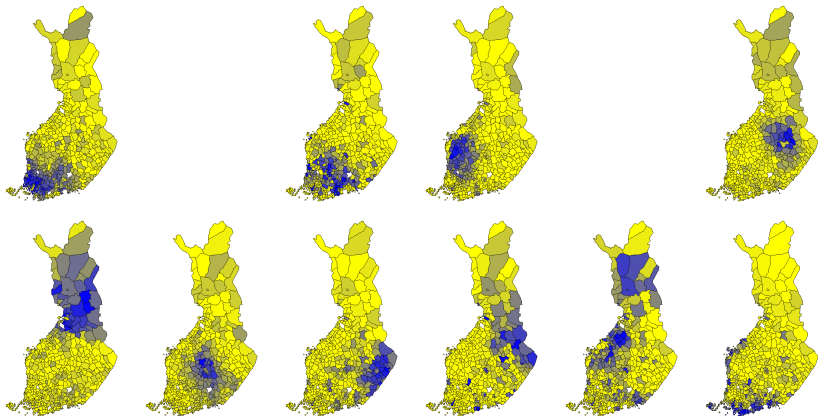
1940–49

Sukunimet

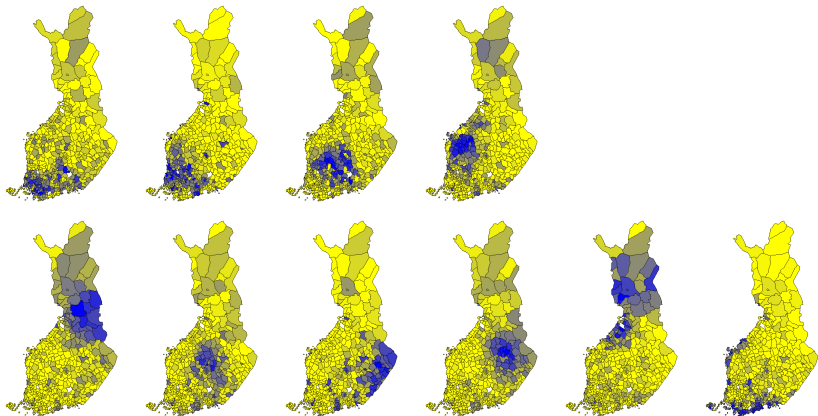
1950–59

Sukunimet

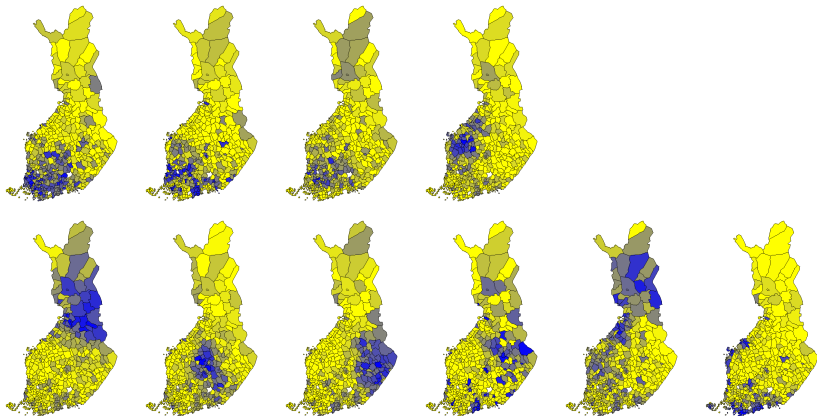
1960–69

Sukunimet

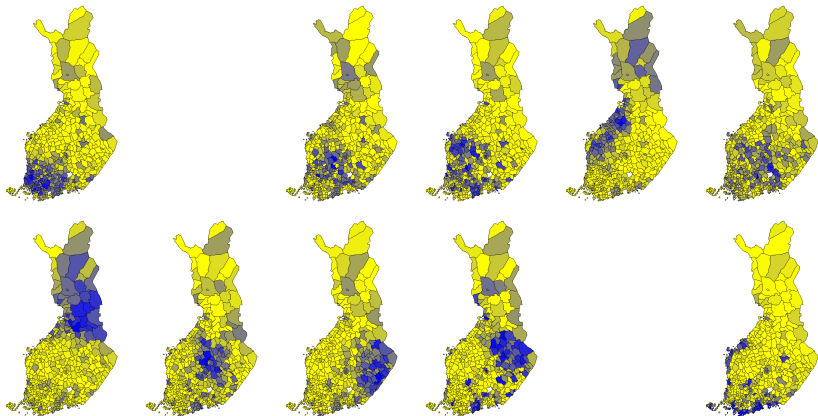
1970–79

Sukunimet

1980–89

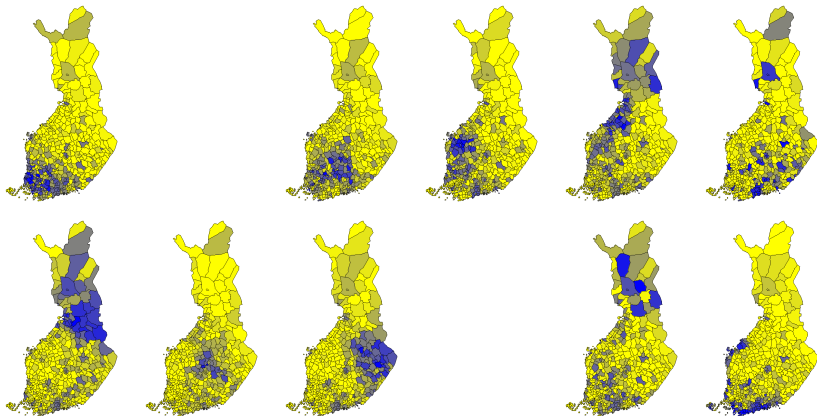

Sukunimet

1990–99

Sukunimet

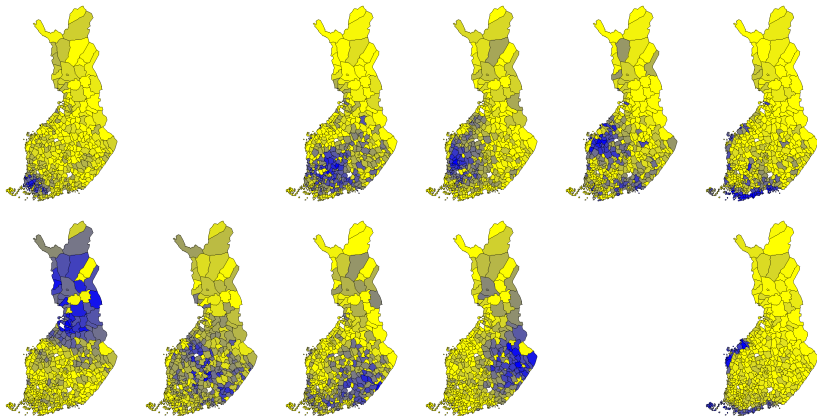
Yhteenveto

- Vuosisadan alkupuolella hyvin murrealueita noudatteleva kuva
  - Savolais-läntinen siirtymäalue Kymenlaaksosta Lappiin
- Karjalan evakuointi
  - 1940-luvulla ympäri Etelä- ja Keski-Suomea
  - 1950- ja 60-luvulla selvää keskittymistä
- Maaltamuutto 1970-luvulta lähtien
- Ruotsinkielinen nimistö oma ryhmänsä läpi vuosisadan

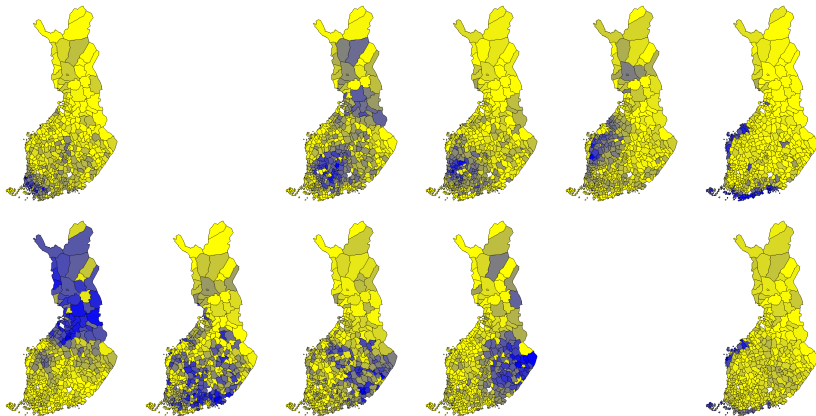
Etunimet

1900–09

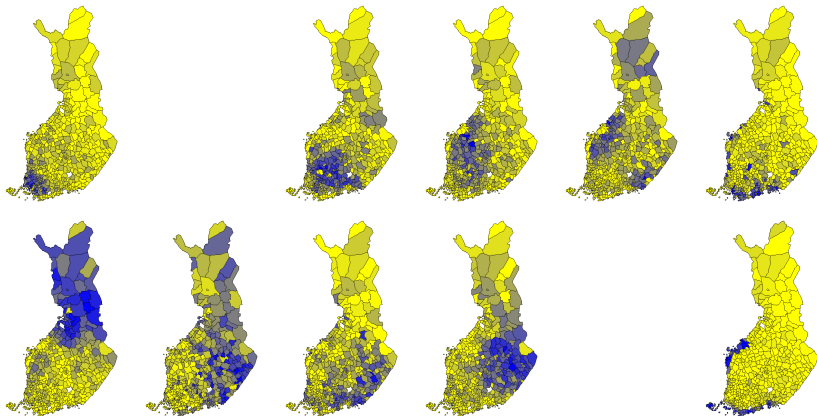

Etunimet 1910-19

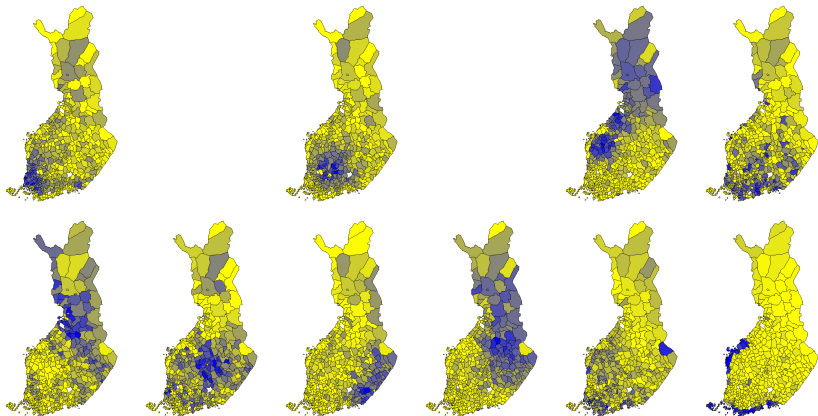
Etunimet 1920–29

Etunimet

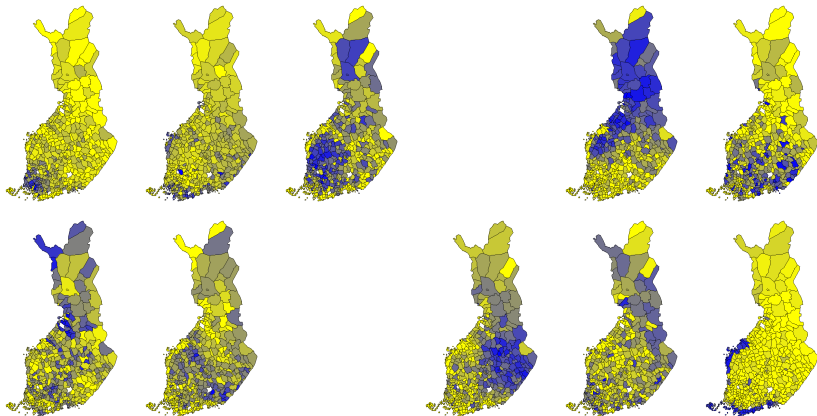
1930–39

Etunimet

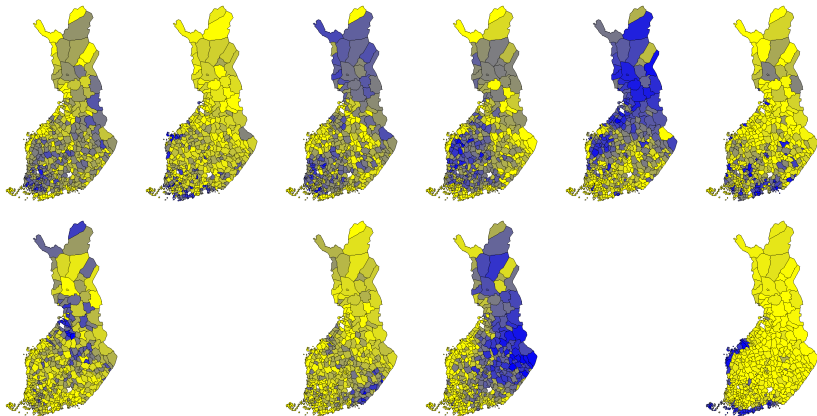
1940–49

Etunimet

1950–59

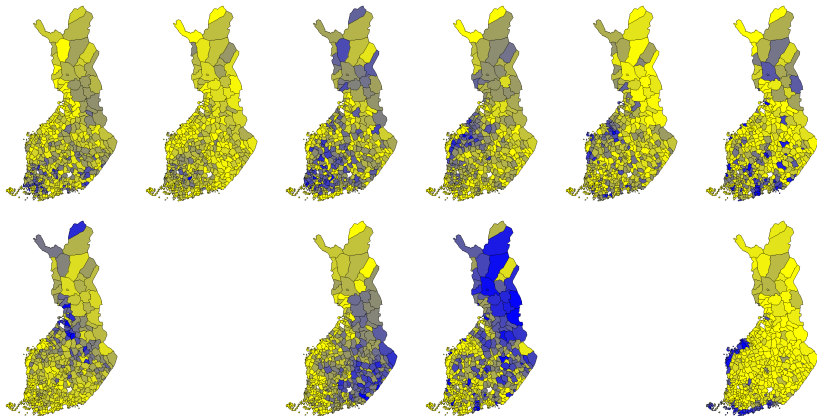

Etunimet

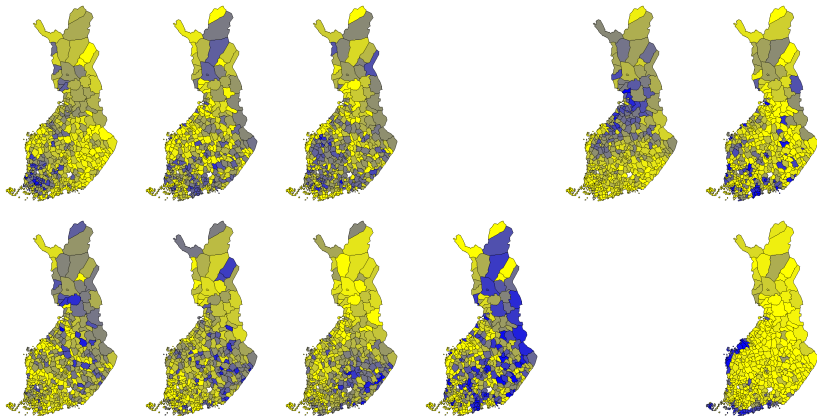
1960–69

Etunimet

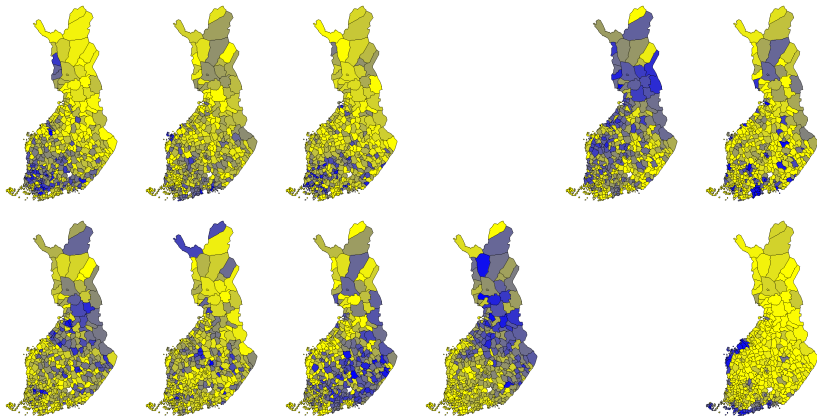
1970–79

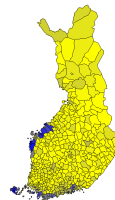
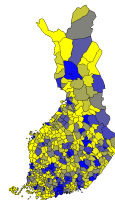
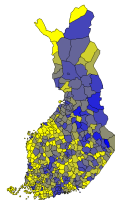
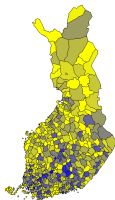
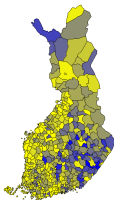
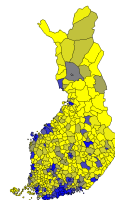
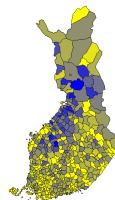
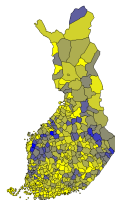
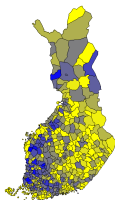
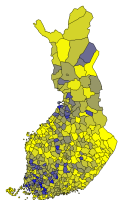
Etunimet

1980–89

Etunimet 1990–99

Etunimet

Yhteenveto

- Vuosisadan alkupuolella paljolti tutunomaiset alueet
  - Erot tasaantuvat vähitellen 1950-luvulta lähtien
- Ruotsinkielinen nimistö kaiken aikaa selvästi oma ryhmänsä
  - Etelärannikko suomenkielistyy vuosisadan lopussa
- Kaupungit oma ryhmänsä
  - Vuosisadan alussa etelä- ja länsirannikko
  - Sisämaan suuret kaupungit
  - 1990-luvulla pääkaupunkiseudun laajeneminen

Kiitos

